

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME

CZWARTA SEKCJA

SPRAWA PRZEMYK przeciwko POLSCE

(Skarga nr 22426/11)

WYROK

STRASBOURG

17 września 2013 r.

Wyrok ten stanie się ostateczny zgodnie z warunkami określonymi w artykule 44 ust. 2 Konwencji. Wyrok może podlegać korekcie edycyjnej.

W sprawie Przemyk przeciwko Polsce,

Europejski Trybunał Praw Człowieka (Czwarta Sekcja), zasiadając jako Izba w następującym składzie:

Ineta Ziemele, *Przewodnicząca*,
David Thór Björgvinsson,
Päivi Hirvelä,
George Nicolaou,
Paul Mahoney,
Krzysztof Wojtyczek,
Faris Vehabović, *sędziowie*

i Fatoş Aracı, *Zastępca Kanclerza Sekcji*,

obradując na posiedzeniu zamkniętym w dniu 27 sierpnia 2013 r.,
wydaje następujący wyrok, który został przyjęty w tym dniu:

POSTĘPOWANIE

1. Sprawa wywodzi się ze skargi (nr 22426/11) przeciwko Rzeczypospolitej Polskiej wniesionej do Trybunału na podstawie artykułu 34 Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności („Konwencja”) przez pana Leopolda Przemyka („skarżący”) dnia 30 marca 2011 r.

2. Polski Rząd („Rząd”) reprezentowany był przez swoich pełnomocników, początkowo przez pana Jakuba Wołasiewicza, a następnie przez panią J. Chrzanowską. Skarżący był reprezentowany przez pana A. Zalewskiego i panią J. Metelską, adwokatów praktykujących w Warszawie.

3. Skarżący podniósł zarzut, że władze krajowe nie wypełniły należycie obowiązków proceduralnych zgodnie z postanowieniami artykułu 2 Konwencji, ponieważ nie ustaliły w sposób skuteczny i z zachowaniem należytej staranności odpowiedzialności karnej wynikłej w związku z okolicznościami, w jakich zabity został jego syn.

4. W dniu 8 listopada 2011 r. skarga została zakomunikowana Rządowi. Zdecydowano także o równoczesnym rozstrzygnięciu odnośnie do dopuszczalności i meritum skargi (artykuł 29 ust. 1 Konwencji).

FAKTY**I. OKOLICZNOŚCI SPRAWY**

5. Skarżący urodził się w 1940 r. i mieszka w Warszawie.

6. Sprawa dotyczy postępowania karnego przeciwko byłym funkcjonariuszom Milicji Obywatelskiej, którym przedstawiono zarzuty w związku z zabójstwem Grzegorza Przemyka w maju 1983 r. Matka ofiary, Barbara Sadowska, była w tym czasie znaną działaczką opozycyjną. Skarżący jest ojcem ofiary.

7. Postępowanie karne wszczęto przeciwko milicjantom w 1983 r., przedstawiając im zarzut pobicia ofiary ze skutkiem śmiertelnym. W 1984 r. I.K. i inne osoby zostali uniewinnieni.

8. W dniu 29 czerwca 1990 r. Sąd Okręgowy w Warszawie wznowił postępowanie i uchylił wyrok uniewinniający uznając, że pierwotnie prowadzone postępowanie było wadliwe, zasadniczo ze względu na fakt fałszowania dowodów przez władze oraz istotne błędy w ocenie dowodów przez sąd. Sąd nakazał prokuraturze ponowne przeprowadzenie dochodzenia.

9. W dniu 29 czerwca 1991 r. do Sądu Okręgowego w Warszawie został wniesiony akt oskarżenia przeciwko I.K. i dwóm innym osobom pod zarzutem pobicia, karalnego na mocy art. 153 § 1 kodeksu karnego z 1969 r. W dniu 4 listopada 1991 r. sąd zwrócił sprawę do prokuratury, uznając, iż istnieją poważne braki postępowania.

10. W dniu 25 marca 1993 r. prokuratura złożyła w Sądzie Okręgowym w Warszawie akt oskarżenia przeciwko I.K. i dwóm innym byłym funkcjonariuszom milicji, A.D. i K.O., zarzucając im popełnienie przestępstwa z art. 153 § 1 kodeksu karnego z 1969 r.. W toku postępowania skarżący miał status oskarżyciela posiłkowego.

Do dnia 22 maja 1995 r., kiedy odbył się pierwszy termin rozprawy, w sprawie nie podejmowano żadnych działań.

11. Wyrokiem z dnia 4 kwietnia 1997 r. Sąd Okręgowy w Warszawie uniewinnił I.K., zaś A.D. uznał winnym zarzucanych czynów i skazał go na karę czterech lat pozbawienia wolności. Na podstawie ustawy o amnestii z 1990 r. karę skrócono następnie do dwóch lat. K.O. został uznany winnym niszczenia dowodów w 1990 r.

Wszystkie strony, w tym także skarżący, złożyły apelacje.

12. W dniu 22 maja 1998 r. Sąd Apelacyjny w Warszawie uchylił wyrok w części dotyczącej I. K. i przekazał sprawę do ponownego rozpoznania. Jednocześnie uniewinnił K.O. i utrzymał, co do istoty, w mocy wyrok skazujący A.D.

Skarżący wniósł skargę kasacyjną od tego wyroku do Sądu Najwyższego, w części dotyczącej K.O. Adwokaci reprezentujący A.D. także złożyli apelację od tegoż wyroku.

13. W dniu 22 września 1999 r. Sąd Najwyższy oddalił obie apelacje.

14. Sprawa przeciwko I. K. rozpoczęła się od nowa. Pierwszy termin rozprawy zaplanowano na 18 kwietnia 2000 r. W dniu 19 czerwca 2000 r. Sąd Okręgowy w Warszawie uniewinnił I. K.

Skarżący złożył apelację.

15. W dniu 17 stycznia 2001 r. Sąd Apelacyjny w Warszawie utrzymał w mocy wyrok uniewinniający. Sąd stwierdził, że przestępstwo zarzucane I. K. uległo przedawnieniu w dniu 1 stycznia 2000 r., kiedy upłynął dziesięcioletni okres przedawnienia wskazany w art. 9 przepisów przejściowych do kodeksu karnego z 1967 r. (zob. § 32 poniżej). W opinii sądu okres ten nie mógł zostać przedłużony o kolejne pięć lat zgodnie z art. 102 kodeksu karnego (zob. § 30 poniżej), ponieważ bieg okresu przedawnienia rozpoczął się w 1983 r., kiedy po raz pierwszy wszczęto postępowanie. Przepis art. 9 przepisów przejściowych do kodeksu karnego (zob. § 32 poniżej) nie miał wpływu na bieg tego okresu.

Skarżący i Prokurator Generalny złożyli apelacje od tego wyroku. Stwierdzili, że wyrok naruszał prawo materialne w tym zakresie, że sąd uznał, iż odpowiedzialność karna z tytułu zarzucanego czynu uległa przedawnieniu. Prokurator Generalny podniósł, że przestępstwo należało uznać za zbrodnię komunistyczną, niepodlegającą przedawnieniu.

16. W dniu 12 września 2001 r. Sąd Najwyższy uchylił wyrok z dnia 17 stycznia 2001 r. i przekazał sprawę do ponownego rozpoznania. Sąd uznał, że Sąd Apelacyjny błędnie zinterpretował przepisy kodeksu odnośnie przedawnienia odpowiedzialności karnej. W szczególności sąd popełnił błąd w interpretacji przepisu art. 102 kodeksu karnego, twierdząc, że bieg przedawnienia rozpoczął się w 1983 r.. Taka interpretacja uniemożliwiłaby prowadzenie postępowań w stosunku do osób, które występując w charakterze funkcjonariuszy Państwa, popełniły przestępstwo przed dniem 1 stycznia 1990 r., lecz zostały uniewinnione przed tą datą ze względu na fakt, że władze uznały, iż ze względów politycznych właściwym będzie nie uznać ich winnymi. Interpretacja taka byłaby niezgodna z celem samych przepisów, które ustanowiono w celu pociągnięcia do odpowiedzialności sprawców przestępstw tego rodzaju poprzez wydłużenie odnośnych okresów przedawnienia.

17. W dniu 29 stycznia 2002 r. Sąd Apelacyjny w Warszawie, po ponownym rozpoznaniu sprawy, uchylił wyrok Sądu Okręgowego w Warszawie z dnia 19 czerwca 2000 r. uniewinniający I. K. Sąd stwierdził, iż sąd pierwszej instancji popełnił poważne błędy przy ocenie dowodów i w konsekwencji nie ustalił właściwie faktów sprawy. Sąd przekazał sprawę do ponownego rozpoznania. Zauważył jednocześnie, że zgadza się z opinią Sądu Najwyższego dotyczącą okresu przedawnienia mającego zastosowanie względem przestępstwa, wskazanego w wyroku z dnia 12 września 2001 r.

18. Proces zaczął się od nowa. Pierwszy termin rozprawy został wyznaczony na dzień 5 czerwca 2003 r. Począwszy od tej daty do dnia 19 stycznia 2004 r. odbyło się czternaście terminów. W tej ostatniej dacie Sąd Okręgowy w Warszawie uniewinnił I. K. Prokurator i skarżący wnieśli apelacje.

19. Wyrokiem z dnia 16 czerwca 2004 r. Sąd Apelacyjny w Warszawie uwzględnił obie apelacje, uchylił wyrok uniewinniający i przekazał sprawę

do ponownego rozpoznania. W opinii sądu sąd pierwszej instancji nie uwzględnił pewnych dowodów kluczowych dla właściwej oceny sprawy. W szczególności sąd nie przeprowadził, zgodnie z przepisami Kodeksu postępowania karnego, konfrontacji między oskarżonym a niektórymi spośród świadków, funkcjonariuszy milicji obecnych na miejscu popełnienia przestępstwa oraz głównym świadkiem, C. F., przyjacielem ofiary, który został razem z nim zatrzymany w maju 1983 r. Skarżący miał rację, twierdząc, że fakty sprawy nie zostały prawidłowo ustalone.

W dalszej kolejności sąd zauważył, że sąd pierwszej instancji nie dokonał logicznej i wyczerpującej oceny dowodów. W konsekwencji, sąd nieprawidłowo zastosował zasadę *in dubio pro reo*, którą stosować należy wyłącznie w przypadku nie dających się usunąć trudności przy ustalaniu faktów.

20. Proces zaczął się na nowo w dniu 29 listopada 2004 r. i trwał cztery lata. Odbyło się dwadzieścia siedem terminów rozpraw. Cztery z różnych przyczyn zostały odroczone,

21. W dniu 27 maja 2008 r. Sąd Okręgowy w Warszawie uznał I. K. winnym zarzucanych czynów i skazał go na karę ośmiu lat pozbawienia wolności. Kara pozbawienia wolności została jednakże skrócona do lat czterech na podstawie ustawy o amnestii z 1989 r.

22. Wyrok został zaskarżony przez obronę.

23. W dniu 14 grudnia 2008 r. Sąd Apelacyjny w Warszawie zwrócił się do Sądu Najwyższego z pytaniem prawnym, czy przestępstwo pobicia, karalne na mocy art. 157 § 1 kodeksu karnego, uległo przedawnieniu. Sąd stwierdził, między innymi, że art. 105 § 2 kodeksu karnego przewiduje, że umyślne przestępstwa skutkujące ciężkie uszkodzenia ciała popełnione przed dniem 1 stycznia 1990 r. przez osoby, pełniące obowiązki funkcjonariuszy komunistycznego Państwa nie ulegają przedawnieniu. Nie było jednakże jasnym, czy przepis ten ma zastosowanie do zarzuconego I. K. przestępstwa pobicia, które doprowadziło do ciężkiego uszkodzenia ciała.

24. Postanowieniem z dnia 23 września 2009 r. Sąd Najwyższy odmówił udzielenia odpowiedzi na to pytanie, twierdząc, że nie jest ona niezbędna dla rozstrzygnięcia sprawy. Sprawa została przekazana do Sądu Apelacyjnego.

25. W dniu 14 grudnia 2009 r. Sąd Apelacyjny uchylił wyrok sądu pierwszej instancji i umorzył postępowanie, stwierdzając, że przestępstwo uległo przedawnieniu w dniu 1 stycznia 2005 r. Sąd uznał, że przestępstwo pobicia nie podlegało przepisom art. 105 § 1 kodeksu karnego. Przepis ten miał zastosowanie wyłącznie do przestępstw umyślnych, jednoznacznie wymienionych w tymże artykule przy zastosowaniu ich nazw ustawowych.

26. W dniu 2 lutego 2010 r. Prokurator Generalny, którym w owym czasie był Minister Sprawiedliwości, złożył kasację dotyczącą kwestii prawnych. Stwierdzono, że sąd apelacyjny popełnił rażący błąd w

interpretacji prawa materialnego polegający na przyjęciu, że umyślne przestępstwo pobicia popełnione przez funkcjonariusza Państwa w związku z i w trakcie pełnienia przez niego obowiązków służbowych przed dniem 1 stycznia 1990 r. mogło ulec przedawnieniu.

27. Orzeczeniem z dnia 28 lipca 2010 r. Sąd Najwyższy oddalił kasację, stwierdzając, że interpretacja prawa materialnego dokonana przez Sąd Apelacyjny odnośnie kwestii, czy przestępstwo pobicia mogło ulec przedawnieniu, była poprawna. We właściwych przepisach wymieniono przestępstwa, które nie ulegają przedawnieniu, podając ich nazwy stosowane w kodeksie karnym, nie zaś ich skutki. Zatem, mimo że pobicie mogło skutkować ciężkim uszkodzeniem ciała, przestępstwo pobicia nie było objęte tymże przepisem, inaczej niż przestępstwo „spowodowania ciężkiego uszkodzenia ciała”.

Sąd zauważył ponadto, że po tym jak postępowanie przeciwko I. K. zaczęły prowadzić organy Państwa demokratycznego po roku 1989, przez okres ponad dwudziestu lat nie wydały utrzymanego w mocy wyroku skazującego. Było to głównie rezultatem różnych kroków podejmowanych bezpośrednio po zdarzeniu przez władze komunistyczne w celu uniemożliwienia ustalenia faktów i sprawców przestępstwa oraz udaremnienia starań mających na celu ustalenie ich odpowiedzialności karnej. Niemożność ustalenia odpowiedzialności I. K. w tej sprawie należało uznać, uwzględniając zarówno długość postępowania, jak i jego ostateczny wynik, za porażkę wymiaru sprawiedliwości. Pisemne uzasadnienie wyroku doręczono adwokatowi skarżącego w dniu 7 października 2010 r.

II. UCHWAŁY PARLAMENTU DOTYCZĄCE NINIEJSZEJ SPRAWY

28. W dniu 16 maja 2013 r. Izba Wyższa Parlamentu (Senat) przyjęła uchwałę Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej w sprawie uczczenia pamięci Grzegorza Przemyska - ofiary stanu wojennego. Brzmi ona, między innymi:

„Trzydzieści lat temu, 12 maja 1983 r., funkcjonariusze Milicji Obywatelskiej zatrzymali na Starym Mieście w Warszawie maturzystę, młodego poetę Grzegorza Przemyska. Został on skatowany przez funkcjonariuszy Milicji i ZOMO na najbliższym komisariacie przy ul. Jezuickiej. W dniu 14 maja 1983 r. zmarł on w szpitalu. Później, na polecenie najwyższych władz państwowych i partyjnych sfabrykowano dowody w celu przypisania odpowiedzialności za jego śmierć sanitariuszom pogotowia ratunkowego, podczas gdy te, które wskazywały na winę milicjantów zostały ukryte. W rezultacie sanitariusze zostali zatrzymani, a rodzina i przyjaciele Grzegorza Przemyska byli prześladowani.

Sprawcy tego zabójstwa uniknęli odpowiedzialności. Także po odzyskaniu niepodległości niemożliwe okazało się ich osądzenie i ukaranie.

Sejm Rzeczypospolitej Polskiej potępia sprawców oraz inicjatorów tego politycznego zabójstwa.”

29. W dniu 22 maja 2013 r. uchwałą identycznej treści przyjął Sejm Rzeczypospolitej Polskiej.

III. WŁAŚCIWE PRAWO KRAJOWE

30. Artykuł 44 Konstytucji stanowi:

„Bieg przedawnienia w stosunku do przestępstw, nie ściganych z przyczyn politycznych, popełnionych przez funkcjonariuszy publicznych lub na ich zlecenie, ulega zawieszeniu do czasu ustania tych przyczyn.”

31. Artykuł 101 § 1 kodeksu karnego z 1997 r. określa okresy przedawnienia dla różnych przestępstw: trzydzieści lat w przypadku zabójstwa, dwadzieścia lat w przypadku innych zbrodni, dziesięć lat w przypadku przestępstw zagrożonych karą pozbawienia wolności nie przekraczającą trzech lat, pięć lat w przypadku przestępstw zagrożonych karą pozbawienia wolności od trzech miesięcy do trzech lat i trzy lata w przypadku czynów zagrożonych karą ograniczenia wolności lub grzywną.¹

32. Zgodnie z art. 102 kodeksu, okres przedawnienia zostanie wydłużony o okres pięciu lat, jeżeli w okresie przewidzianym w art. 101 § 1 zostało wszczęte postępowanie karne przeciwko osobie.

33. Artykuł 105 stanowi, iż przepisów art. 101 i 103 nie stosuje się do umyślnego przestępstwa zabójstwa, ciężkiego uszkodzenia ciała, ciężkiego uszczerbku na zdrowiu lub pozbawienia wolności popełnionego przez funkcjonariusza publicznego w związku z pełnieniem obowiązków służbowych.

34. Zgodnie z art. 9 przepisów przejściowych do kodeksu karnego okresy przedawnienia umyślnie popełnionych przestępstw przeciwko życiu, zdrowiu, wolności lub wymiarowi sprawiedliwości zagrożonych karą pozbawienia wolności przekraczającą trzy lata i popełnionych przez

¹ Tekst pierwotny art. 101. § 1 z 1997 roku otrzymał następujące brzemienie:

Karalność przestępstwa ustaje, jeżeli od czasu jego popełnienia upłynęło lat:

- 1) 30 - gdy czyn stanowi zbrodnię zabójstwa,
- 2) 20 - gdy czyn stanowi inną zbrodnię,
- 3) 10 - gdy czyn stanowi występki zagrożony karą pozbawienia wolności przekraczającą 3 lata,
- 4) 5 - gdy czyn jest zagrożony karą pozbawienia wolności nie przekraczającą 3 lat,
- 5) 3 - gdy czyn jest zagrożony karą ograniczenia wolności lub grzywną.

funkcjonariuszy państwowych w związku z pełnieniem obowiązków służbowych w okresie od 1 stycznia 1944 do 31 grudnia 1989 r. zaczęły biec od początku od dnia 1 stycznia 1990 r.

PRAWO

I. WNIOSEK RZĄDU O SKREŚLENIE SKARGI NA PODSTAWIE ARTYKUŁU 37 KONWENCJI

35. W dniu 10 października 2012 r. Rząd złożył jednostronne oświadczenie o treści podobnej do oświadczenia złożonego w sprawie *Tahsin Acar przeciwko Turcji* (zastrzeżenie wstępne) [WI], nr 26307/95, ETPCz 2003-VI) oraz powiadomił Trybunał, że jest gotów przyjąć, iż doszło do naruszenia proceduralnych praw skarżącego na podstawie artykułu 2 Konwencji. Rząd zaproponował przyznanie skarżącemu zadośćuczynienia w wysokości 57078 złotych z tytułu szkody niemajątkowej. Rząd zwrócił się do Trybunału o skreślenie skargi na podstawie artykułu 37 Konwencji.

36. Skarżący nie zgodził się na warunki zaproponowane w deklaracji jednostronnej. Podkreślił poważny charakter zarzutów dotyczących naruszenia Konwencji w niniejszej sprawie oraz fakt, że sprawa dotyczy zbrodni popełnionej przez funkcjonariuszy państwowych w okresie istnienia reżimu komunistycznego. W opinii skarżącego poszanowanie praw człowieka wymaga rozstrzygnięcia o meritum jego skargi w drodze wydania wyroku. Skarżący oświadczył ponadto, że kwota zaproponowana przez Rząd jest niewspółmierna do bólu, frustracji i poczuciem niesprawiedliwości, których doznawał przez wiele lat w wyniku przewlekłego postępowania krajowego. Zwrócił się do Trybunału z prośbą o kontynuowanie rozpoznania skargi.

37. Trybunał zauważa, jak czynił to już wielokrotnie, że w pewnych okolicznościach właściwym może okazać się skreślenie skargi na podstawie artykułu 37 ust. 1 (c) Konwencji na podstawie jednostronnego oświadczenia pozwanego Rządu, nawet jeżeli skarżący jest zainteresowany dalszym rozpoznawaniem jego sprawy. Rozstrzygnięcie, czy jednostronna deklaracja stanowi wystarczającą podstawę do stwierdzenia, że poszanowanie praw człowieka określonych Konwencją i jej protokołami nie wymaga dalszego rozpoznawania sprawy przez Trybunał, uzależnione będzie od szczegółowych okoliczności danej sprawy (zob. m.in, *Tahsin Acar*, cyt. powyżej, § 75 i *Melnic przeciwko Mołdawii*, nr 6923/03, § 22, 14 listopada 2006 r.).

38. Trybunał określił pewne czynniki, które należy wziąć pod uwagę w tym względzie. Są to: charakter podnoszonych zarzutów, fakt, czy zarzuty

są podobne do zarzutów podnoszonych w innych sprawach uprzednio rozpoznawanych przez Trybunał, charakter i zakres środków zastosowanych przez pozwane Państwo w związku z wykonywaniem wyroków wydanych przez Trybunał w takich podobnych sprawach, a także wpływ takich środków na rozpoznawaną sprawę. Inne istotne czynniki to to, czy w swoim jednostronnym oświadczeniu pozwany Rząd przyznał, że doszło do zarzucanych naruszeń Konwencji, a jeśli tak, w jakim zakresie, oraz proponowany przez Rząd sposób zadośćuczynienia skarżącemu (*Rantsev przeciwko Cyprowi i Rosji*, nr 25965/04, § 195, ETPCz 2010 r. (streszczenie)). W zależności od szczegółów każdej sprawy nie można wykluczyć, że przy ocenie jednostronnego oświadczenia dla celów art. 37 § 1 Konwencji (zob. *Tahsin Acar*, cyt. powyżej, § 77) zostaną wzięte pod uwagę także inne względy.

39. Ponadto, kwota zaproponowana w jednostronnym oświadczeniu może zostać uznana za wystarczającą podstawę skreślenia skargi lub jej części z listy spraw. Trybunał będzie brał w tej kwestii pod uwagę zgodność kwoty z kwotami przyznanymi w podobnych sprawach, uwzględniając zasady wypracowane przez Trybunał celem szacowania kwot zadośćuczynienia przyznawanych ze względu na nieefektywność i nadmierną długość postępowań dotyczących ustalenia odpowiedzialności funkcjonariuszy państwowych za śmierć osób zatrzymanych.

40. W końcu, Trybunał przypomina, że jego wyroki służą nie tylko rozstrzygnięciu wnoszonych spraw, lecz także, bardziej ogólnie, objaśnieniu, ochronie i doskonaleniu zasad wynikających z Konwencji, przyczyniając się w ten sposób do przestrzegania przez Państwa zobowiązań podjętych w charakterze Umawiających się Stron (zob., między innymi, *Irlandia przeciwko Zjednoczonemu Królestwu*, 18 stycznia 1978 r., § 154, Seria A nr 25; *Guzzardi przeciwko Włochom*, 6 listopada 1980 r., § 86, Seria A nr 39 oraz *Karner przeciwko Austrii*, nr 40016/98, § 26, ETPCz 2003-IX). Mimo że podstawowym celem systemu konwencyjnego jest zapewnienie rekompensaty osobom indywidualnym, jego misją jest także rozstrzyganie w kwestiach polityki publicznej w interesie powszechnym, aby w ten sposób podnosić standardy ochrony praw człowieka i pogłębiać świadomość praw człowieka we wspólnocie Państw Stron Konwencji (zob. *Karner*, cyt. powyżej, § 26 oraz *Capital Bank AD p-ko Bułgarii*, nr 49429/99, §§ 78-79, ETPCz 2005-XII (streszczenie)).

41. Rozpatrując, czy właściwym byłoby skreślenie niniejszej skargi z listy spraw na podstawie deklaracji jednostronnej oświadczenia, Trybunał czyni następujące spostrzeżenia. Podkreśla poważny charakter zarzutów podniesionych w niniejszej sprawie. Nadmierna długość postępowania sądowego oraz opóźnienia badania zarzucanych naruszeń praw człowieka chronionych na podstawie art. 2 i art. 3 Konwencji są przedmiotem powtarzających się skarg wnoszonych do Trybunału w sprawach przeciwko Polsce. Trybunał nie może nie zauważyć, iż fakt ten zdaje się wskazywać na

istnienie problemu strukturalnego wymagającego zastosowania przez władze adekwatnych środków o charakterze ogólnym. O takich środkach nie ma wzmianki w deklaracji jednostronnej złożonej przez pozwaną Rząd. Ponadto, w opinii Trybunału, kwota zaproponowana w oświadczeniu jako zadośćuczynienie z tytułu szkody niemajątkowej poniesionej przez skarżącego na skutek zarzucanego naruszenia Konwencji nie jest adekwatna do kwot przyznawanych przez Trybunał tytułem szkody niemajątkowej w posobnych sprawach przeciwko Polsce (zob., między innymi, *Ciechońska przeciwko Polsce*, nr 19776/04, § 87, 14 czerwca 2011 r.; *Wasilewska i Kałucka przeciwko Polsce*, nr 28975/04 i 33406/04, § 70, 23 lutego 2010 r.; *Mojsiejew przeciwko Polsce*, nr 11818/02, § 69, 24 marca 2009 r., *Dzieciak przeciwko Polsce*, nr 77766/01, § 122, 9 grudnia 2008 r.).

42. Po zbadaniu zapisów deklaracji jednostronnej Rządu Trybunał uznaje, że w szczególnych okolicznościach sprawy skarżącego, proponowane oświadczenie nie stanowi wystarczającej podstawy do stwierdzenia, że poszanowanie praw człowieka w rozumieniu Konwencji i jej Protokołów nie wymaga dalszego rozpoznawania sprawy przez Trybunał (zob. *Choumakov przeciwko Polsce (nr 2)*, nr 55777/08, § 40, 1 lutego 2011 r. oraz *Ruprecht przeciwko Polsce*, nr 39912/06, § 27, 21 lutego 2012 r.).

43. Z tego względu Trybunał oddala wniosek Rządu o skreślenie skargi w tej części z listy spraw na podstawie artykułu 37 Konwencji i przeprowadzi jej ocenę co do dopuszczalności i meritum.

II. ZARZUT NARUSZENIE ARTYKUŁU 2 KONWENCJI

44. Skarżący podniósł zarzut, że władze polskie nie przeprowadziły efektywnego dochodzenia w celu umożliwienia ustalenia odpowiedzialności za śmierć jego syna, zgodnie z artykułem 2 Konwencji, który we właściwym zakresie stanowi, co następuje:

„1. Prawo każdego człowieka do życia jest chronione przez ustawę. Nikt nie może być pozbawiony życia ...”

45. Rząd ograniczył się do stwierdzeń zawartych w deklaracji jednostronnej.

A. Dopuszczalność

46. Trybunał przypomina, że postanowienia Konwencji nie są wiążące dla Układającej się Strony odnośnie do działań lub faktów, które miały miejsce lub sytuacji, które przestały istnieć przez datą wejścia w życie Konwencji w stosunku do tej Strony. Jest to zasada ustalona w orzecznictwie Trybunału (zob., między innymi, *Blečić przeciwko Chorwacji [WI]*, nr 59532/00, § 70, ETPCz 2006-III), oparta na ogólnej zasadzie

prawa międzynarodowego zawartej w art. 28 Konwencji Wiedeńskiej o Prawie Traktatów.

47. Jednakże obowiązek przeprowadzenia skutecznego postępowania w sprawach dotyczących śmierci niezgodnej z prawem lub podejrzaney jest ugruntowany w orzecznictwie Trybunału w sprawach dotyczących artykułu 2 Konwencji (pełne oświadczenie Wielkiej Izby w sprawie właściwych zasad, zob. *Nachova i Inni przeciwko Bułgarii* [WI], nr 43577/98 i 43579/98, §§ 110-113, ETPCz 2005-VII). Co do zasady, śmierć w niewyjaśnionych okolicznościach powoduje powstanie obowiązku proceduralnego na podstawie artykułu 2, który to obowiązek pozostaje wiążący dla Państwa przez cały okres, w którym można w uzasadniony sposób oczekiwać, że władze podejmą kroki w celu wyjaśnienia okoliczności śmierci i ustalenia odpowiedzialności za nią (zob. *Šilih przeciwko Słowenii* [WI], nr 71463/01, § 157, 9 kwietnia 2009 r., z dalszymi odniesieniami). Trybunał systematycznie badał kwestię zobowiązań proceduralnych wynikających z artykułu 2, odrębnie od kwestii zobowiązań materialnych, a także, w kilku przypadkach, naruszenie obowiązku proceduralnego stwierdzono przy braku jakichkolwiek zarzutów odnośnie do materialnego aspektu tego przepisu Konwencji, zob. *Calvelli i Ciglio przeciwko Włochom* [WI], nr 32967/96, §§ 41-57, ETPCz 2002-I oraz *Byrzykowski przeciwko Polsce*, nr 11562/05, §§ 86 i 94-118, 27 czerwca 2006 r.). Z orzecznictwa Trybunału wynika jasno, że obowiązek proceduralny przeprowadzenia skutecznego postępowania na podstawie artykułu 2 przekształcił się w odrębny i autonomiczny obowiązek wiążący Państwo także w przypadku, gdy do śmierci doszło przed przedmiotową datą (zob. *Šilih*, cyt. powyżej, §§ 159-160).

48. Ze względu na zasadę pewności prawnej jurysdykcja temporalna Trybunału w tym względzie nie jest jednak nieograniczona (*ibid.*, § 161). W przypadku, gdy śmierć nastąpiła przed ratyfikacją, jurysdykcja Trybunału dotyczyć może wyłącznie działań lub zaniechań proceduralnych, które nastąpiły po tejże dacie (*ibid.*, § 162). Ponadto, musi istnieć rzeczywisty związek pomiędzy śmiercią a wejściem w życie Konwencji w odniesieniu do danego Państwa aby zaistniał obowiązek proceduralny. W praktyce oznacza to, iż znacząca część kroków proceduralnych wymaganych na podstawie tego artykułu została, lub powinna była zostać, przeprowadzona po tejże dacie. Trybunał uznał także, iż mogą powstać okoliczności budzące wątpliwości odnośnie do pierwotnie prowadzonego postępowania i może zaistnieć konieczność przeprowadzenia dalszego postępowania (zob. *Hackett przeciwko Zjednoczonemu Królestwu* (dec.), nr 34698/04, 10 maja 2005 r.).

49. Trybunał zbadał pewną liczbę spraw, w których śmierć osoby nastąpiła przed datą ratyfikacji Konwencji przez pozwane Państwo, jednakże posiadał jurysdykcję temporalną do badania spełnienia przez pozwane Państwo obowiązku proceduralnego wynikającego z artykułu 2

Konwencji ze względu na jego „rozłączny” charakter. Przykładowo, w sprawie *Šilih* śmierć syna skarżącego nastąpiła nieco ponad rok przed wejściem w życie Konwencji w Słowenii, podczas gdy całość postępowań karnego i cywilnego, z wyłączeniem wstępnego dochodzenia, została wszczęta i była prowadzona po tej dacie (zob. *Šilih*, cyt. powyżej, § 165). Podobnie, fakt, że wszystkie kluczowe elementy postępowania wystąpiły po dacie ratyfikacji wystarczył, by określić kompetencję *ratione temporis* Trybunału, mimo że syn skarżącego zmarł na cztery lata i trzy miesiące przed wejściem Konwencji w życie na Ukrainie (zob. *Lyubov Efimenko przeciwko Ukrainie*, nr 75726/01, § 65, 25 listopada 2010 r.). W sprawie *Mladenović przeciwko Serbii* (nr 1099/08, §§ 36-40, 22 maja 2012 r.), między śmiercią syna skarżącego a datą ratyfikacji Konwencji przez Serbię upłynęło trzynaście lat, zaś osiem lat po dacie ratyfikacji sprawa karna prowadzona przez sądy krajowe nadal była w toku. Podobnie, mimo różnic w zakresie stanu faktycznego, mianowicie w kontekście burzliwych wydarzeń podczas rewolucji w Rumunii w grudniu 1989 r., Trybunał uznał w szeregu spraw, że posiada kompetencję z tego względu, że w dacie ratyfikacji Konwencji przez Rumunię, tj. w dniu 20 lipca 1994 r., postępowanie nadal toczyło się w prokuraturze (zob. *Stowarzyszenie 21 grudnia 1989 i Inni przeciwko Rumunii*, nr 33810/07 oraz 18817/08, § 117, 24 maja 2011 r.; *Şandru i Inni przeciwko Rumunii*, nr 22465/03, § 58, 8 grudnia 2009 r.; *Agache i Inni przeciwko Rumunii*, nr 2712/02, § 71, 20 października 2009 r. oraz *Lăpuşan i Inni przeciwko Rumunii*, nr 29007/06, itd., § 59, 8 marca 2011 r.).

50. Mimo że sprawy przeciwko Rumunii, o których mowa powyżej, różnią się od niniejszej skargi oraz pozostałych spraw opisanych powyżej w zakresie stanu faktycznego, ich wspólną cechą był fakt, że znaczna część kroków wymaganych dla zapewnienia spełnienia zobowiązań proceduralnych wynikających z artykułu 2 Konwencji została podjęta po dacie ratyfikacji.

51. Wracając do faktów niniejszej sprawy, w pierwszej kolejności Trybunał zauważa, że syn skarżącego zmarł na skutek obrażeń zadanych przez funkcjonariuszy milicji w maju 1983 r.. Nie można pominąć faktu, że polski ustawodawca jednoznacznie zamierzał umożliwić rozstrzygnięcie o odpowiedzialności karnej z tytułu poważnych przestępstw popełnionych w okresie reżimu totalitarnego i po upadku tego reżimu w 1989 r. zostały przyjęte przepisy prawne specjalnie w celu przedłużenia okresów przedawnienia w stosunku do takich przestępstw (zob. § 32 powyżej).

52. Trybunał zauważa ponadto, że postępowanie karne dotyczące śmierci syna skarżącego wszczęto w czerwcu 1983 r. W 1984 r. sądy uznały, że funkcjonariusze milicji, w tym I. K., nie ponoszą odpowiedzialności i ich uniewinniły. Jednakże w 1990 r. postępowanie zostało wznowione. Sąd Okręgowy w Warszawie uchylił wyrok wydany w 1984 r., uznając, że jest całkowicie wadliwy z uwagi na fakt, że władze w

istotny sposób sfalszowały dowody i wznowił postępowanie. Następnie prokuratura ponownie przeprowadziła śledztwo i ostatecznie w dniu 25 marca 1993 r. złożyła do Sądu Okręgowego w Warszawie akt oskarżenia przeciwko I. K. i innym osobom.

53. Trybunał zauważa, że okres, na który rozciąga się czasowo jego jurysdykcja, rozpoczął się w dniu 1 maja 1993 r., kiedy w Polsce zaczęło obowiązywać prawo do składania skarg indywidualnych. Postępowanie sądowe w niniejszej sprawie było prowadzone, w przeważającej części, po tej dacie. Została wydana przez sądy pewna liczba następnie uchylonych w postępowaniu odwoławczym. Ostatecznie, w dniu 28 lipca 2010 r., dwadzieścia lat po wznowieniu postępowania w 1990 r., wyrok wydał Sąd Najwyższy. Postępowanie trwało zatem dwadzieścia lat, z których ponad siedemnaście przypadło na okres obowiązywania Konwencji w stosunku do Polski.

54. Trybunał zauważa, że zarzut proceduralny skarżącego dotyczył właśnie zarzucanej nieskuteczności postępowania sądowego prowadzonego po wejściu w życie Konwencji w celu ustalenia okoliczności śmierci syna skarżącego i określenia odpowiedzialności karnej w tym względzie.

55. W związku z powyższym Trybunał uznaje, że domniemane naruszenie artykułu 2 w jego aspekcie proceduralnym jest objęte jego jurysdykcją temporalną, a zatem Trybunał posiada kompetencję do rozpoznania skargi w tej części. Trybunał ograniczy się do ustalenia, czy zdarzenia, które nastąpiły po wejściu w życie Konwencji w stosunku do Polski, stanowiły naruszenie tego artykułu.

56. Trybunał stwierdza, iż niniejsza skarga nie jest oczywiście bezzasadna w rozumieniu artykułu 35 ust. 3 (a) Konwencji. W dalszej kolejności zauważa, że nie jest również niedopuszczalna z jakichkolwiek innych przyczyn. W związku z tym musi zostać uznana za dopuszczalną.

B. Meritum

1. Stanowisko skarżącego

57. Skarżący podniósł zarzut, że władze krajowe nie wypełniły swoich pozytywnych obowiązków wynikających z artykułu 2, ponieważ nie ustaliły w sposób skuteczny i z zachowaniem należytej staranności odpowiedzialności karnej w związku z okolicznościami, w jakich jego syn został zabity. W rezultacie nadmiernej długości postępowania sądowego oraz niezdolności władz do prawidłowego przeprowadzenia postępowania odpowiedzialność karna I. K. uległa przedawnieniu, zaś sprawcy przestępstwa praktycznie uniknęli kary.

58. Skarżący stwierdził ponadto, że postępowanie krajowe nie dotyczyło zwykłej zbrodni, lecz zbrodni popełnionej przez funkcjonariuszy państwowych w okresie obowiązywania reżimu komunistycznego z powodu

zastraszania i represji z przyczyn politycznych. Zbrodnia w sposób oczywisty stanowiła akt niezgodny z wartościami leżącymi u podstaw Konwencji. Państwo miało obowiązek niezwłocznego podjęcia działań w celu zbadania niezgodnego z prawem zabójstwa z uwagi na oczywisty interes publiczny w uzyskaniu skazania sprawców. Nieprawidłowości w postępowaniu były właściwie równoznaczne z odmową wymierzenia sprawiedliwości i sprzeczne z porządkiem publicznym. Polski Instytut Pamięci Narodowej przez wiele lat prowadził postępowanie dotyczące funkcjonariuszy reżimu komunistycznego, pod zarzutem, że działali oni ze szkodą dla pierwotnego postępowania prowadzonego w 1983 r. i 1994 r. Jednakże skarżący nie był stroną tych postępowań i nie został wezwany do uczestniczenia w nich.

59. Skarżący argumentował, że w niniejszej sprawie jego prawa zostały naruszone także ze względu na niespójne i sprzeczne decyzje sądów w przedmiocie przedawnienia odpowiedzialności karnej za zbrodnię przeciwko jego synowi.

60. Skarżący podkreślił, że w trakcie postępowania sądowego w sprawie występowały liczne okresy zupełnej bezczynności. Podczas rozpoznawania sprawy wyroki były pięciokrotnie uchylane. Na skutek opieszałości, z jaką rozpoznawano sprawę, odpowiedzialność karna I. K. uległa ostatecznie przedawnieniu, a jego zbrodnia została bezkarna.

61. Skarżący oświadczył, że w pierwotnie prowadzonym postępowaniu doszło do poważnych uchybień, które w dalszej kolejności skutkowały nieprawidłowościami i nieskutecznością postępowania sądowego. Sądy odwoławcze kilkakrotnie uwzględniły apelacje biorąc pod uwagę błędy popełnione przez sądy niższej instancji w zakresie dopuszczalności i gromadzenia dowodów. W rezultacie, ostatecznie sądy nie ustaliły prawidłowo faktów sprawy.

62. Przebieg postępowania sądowego świadczył o niechęci władz krajowych do odkrycia, w obiektywny i ostateczny sposób, całej prawdy o okolicznościach śmierci syna skarżącego. Ogólnie rzecz biorąc, władze krajowe nie ustaliły w sposób skuteczny i z zachowaniem należytej staranności odpowiedzialności karnej w związku z okolicznościami zabicia syna skarżącego przez funkcjonariuszy reżimu totalitarnego, jak tego wymaga artykuł 2 Konwencji.

2. Zasady ogólne wynikające z orzecznictwa Trybunału

63. Zobowiązanie do ochrony prawa do życia na podstawie artykułu 2 Konwencji w połączeniu z ogólnym obowiązkiem Państwa wynikającym z artykułu 1 Konwencji do „zapewnienia każdemu człowiekowi, podlegającemu [jego] jurysdykcji, praw i wolności określonych w [...] Konwencji”, wymaga, w sposób dorozumiany, przeprowadzenia skutecznego oficjalnego dochodzenia w sytuacji, gdy osoby fizyczne zostały zabite na skutek użycia siły (zob. *Çakıcı przeciwko Turcji* [WI], nr

23657/94, § 86, ETPCz 1999-IV). Podstawowym celem takiego dochodzenia jest zapewnienie skutecznego wdrożenia przepisów prawa krajowego służących ochronie prawa do życia, zaś w sprawach dotyczących funkcjonariuszy lub organów państwowych, zapewnienie poniesienia przez nich odpowiedzialności za przypadki śmierci, która wystąpiła w trakcie pełnienia obowiązków (zob., między innymi, *Anguelova przeciwko Bułgarii*, nr 38361/97, § 137, ETPCz 2002 -IV; *Moisiejew przeciwko Polsce*, nr 11818/02, § 53, 24 marca 2009 r.; *Wasilewska i Kałucka przeciwko Polsce*, nr 28975/04 i 33406/04, § 59, 23 lutego 2010 r.; oraz *Dzieciak przeciwko Polsce*, nr 77766/01, § 104, 9 grudnia 2008 r.).

64. Aby dochodzenie dotyczące domniemanego, niezgodnego z prawem zabójstwa przez funkcjonariuszy państwowych było skuteczne, osoby odpowiedzialne za prowadzenie i prowadzące postępowanie muszą być niezależne i bezstronne, na mocy przepisów prawa i w praktyce (zob. *Güleç przeciwko Turcji*, 27 lipca 1998 r., §§ 81-82, *Reports of Judgments and Decisions* 1998-IV; *Oğur przeciwko Turcji* [WI], nr 21594/93, §§ 91-92, ETPCz 1999 r.-III oraz *Ergi przeciwko Turcji*, 28 lipca 1998 r., §§ 83-84, *Reports* 1998-IV).

65. Postępowanie musi być skuteczne również w tym sensie, że jest w stanie doprowadzić do ustalenia, czy użycie siły było w danych okolicznościach uzasadnione czy nie oraz do zidentyfikowania i ukarania osób odpowiedzialnych (zob. *Oğur*, cyt. powyżej, § 88). Władze powinny były podjąć uzasadnione i dostępne kroki w celu zabezpieczenia dowodów odnoszących się do zdarzenia, w tym zgromadzenia zeznań naocznych świadków i wyników ekspertyz sądowych. Wnioski wynikające z przeprowadzonego postępowania muszą opierać się na szczegółowej, obiektywnej i bezstronnej analizie wszystkich istotnych czynników i uwzględniać standard porównywalny do „bezwzględnej konieczności” wymaganej artykułem 2 ust. 2 Konwencji. Wszelkie wady postępowania, które ograniczają możliwość ustalenia okoliczności sprawy lub identyfikacji osoby (osób) odpowiedzialnej mogą podważać wymagany stopień skuteczności (zob. *Kelly i Inni przeciwko Zjednoczonemu Królestwu*, nr 30054/96, §§ 96-97, 4 maja 2001 r., i *Anguelova*, cyt. powyżej, §§ 139 i 144).

66. Trybunał wielokrotnie stwierdzał, że wymogi proceduralne artykułu 2 (i 3) Konwencji wykraczają poza etap wstępnego dochodzenia wtedy, gdy – jak w niniejszej sprawie – dochodzenie prowadzi do wszczęcia postępowania przed sądami krajowymi: postępowanie jako całość, włącznie z etapem postępowania sądowego, musi spełniać wymagania w zakresie zakazu wytyczonego przez artykuł 2. Powyższe oznacza, że krajowe władze sądowe nie mogą pod żadnym pozorem być gotowe dopuścić, by zadane cierpienia fizyczne lub psychiczne pozostały bez kary. Ma to zasadnicze znaczenie dla podtrzymywania zaufania społecznego i wsparcia dla rządów prawa oraz zapobiegania jakimkolwiek oznakom tolerancji władz dla

działań bezprawnych lub ich wspierania (zob., *mutatis mutandis*, *Okkali przeciwko Turcji*, nr 52067/99, § 65, ETPCz 2006 XII (streszczenie); *Muta przeciwko Ukrainie*, nr 37246/06, § 62, 31 lipca 2012 r.; *Mojsiejew przeciwko Polsce*, cyt. powyżej, § 53, 24 marca 2009 r.; *Wiktorko przeciwko Polsce*, nr 14612/02, § 58, 31 marca 2009 r.).

3. Zastosowanie zasad do okoliczności niniejszej sprawy

67. W pierwszej kolejności Trybunał zauważa, że w dniu 29 czerwca 1991 r. do Sądu Okręgowego w Warszawie wniesiono akt oskarżenia przeciwko I. K. i dwóm innym byłym funkcjonariuszom milicji. W dniu 4 listopada 1991 r. tenże sąd zwrócił sprawę do prokuratury, uznając, że w toku dochodzenia doszło do poważnych uchybień. Zważywszy na fakt, że jurysdykcja Trybunału nie obejmuje okresu przed dniem 1 maja 1993 r., Trybunał może uwzględniać te fakty wyłącznie jako część podłoża niniejszej sprawy.

68. Trybunał zauważa, że w pięciu przypadkach wyroki zostały uchylone, a sprawa przekazana do ponownego rozpoznania (zob. § 12, 16, 17, 19 i 25 powyżej). Sądy odwoławcze wielokrotnie zwracały uwagę na błędy sądów niższej instancji popełnione przy ustalaniu faktów sprawy i w zakresie uznania, że istnieją wystarczające podstawy do wydania orzeczenia oraz naruszenie prawa materialnego. Trybunał zauważa, że w wyrokach z dnia 29 stycznia 2002 r. (zob. § 17 powyżej) i z dnia 16 czerwca 2004 r. (zob. § 19 powyżej) Sąd Apelacyjny w Warszawie skrytykował sąd niższej instancji za pominięcie dowodów kluczowych dla właściwego ustalenia faktów sprawy.

69. Trybunał uważa, że przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania jest zwykle powodowane błędami sądów niższej instancji, a powtórzenie takiego rozstrzygnięcia w ramach jednego postępowania odsłania poważną słabość działania systemu sądowego (zob., *mutatis mutandis*, *Wierciszewska przeciwko Polsce*, nr 41431/98, § 46, 25 listopada 2003 r.). Taka ocena Trybunału, dokonana pierwotnie w kontekście spraw dotyczących zarzutów nadmiernej długości postępowania sądowego, dotyczy także spraw dotyczących obowiązku Państw do przeprowadzenia bezzwłocznego postępowania w kontekście zarzutów naruszenia artykułu 2 Konwencji (zob. *Byrzykowski przeciwko Polsce*, nr 11562/05, § 111, 27 czerwca 2006 r.).

70. Trybunał zauważa następnie, że poczynszy od dnia 1 maja 1993 r. postępowanie toczyło się przez siedemnaście lat. Trybunał stwierdza znaczące okresy beczynności ze strony sądów: pierwszy od dnia 29 marca 1993 r. do dnia 22 maja 1995 r. i kolejny od dnia 22 maja 1998 r., kiedy to uchylony został wyrok Sądu Okręgowego w Warszawie z dnia 4 kwietnia 1997 r. i sprawa została przekazana do ponownego rozpoznania do dnia 22 września 1999 r., kiedy Sąd Najwyższy oddalił apelacje od tego wyroku. Po czym nastąpił kolejny okres beczynności, pomiędzy ostatnią z

wymienionych dat a dniem 18 kwietnia 2000 r., kiedy odbył się pierwszy termin rozprawy przed Sądem Okręgowym w Warszawie. Podobnie, nie zanotowano postępu w postępowaniu w okresie od dnia 29 stycznia 2002 r., kiedy to Sąd Apelacyjny w Warszawie kolejny raz przekazał sprawę do ponownego rozpoznania, do dnia 5 czerwca 2003 r., kiedy odbył się pierwszy termin rozprawy przed Sądem Okręgowym w Warszawie.

71. Trybunał zauważa, że postępowanie karne zostało ostatecznie zakończone w dniu 28 lipca 2010 r., ponieważ sąd krajowy uznał, że odpowiedzialność karna oskarżonego uległa przedawnieniu. Trybunał stwierdza, że kwestia przedawnienia była także przedmiotem wyroków z dnia 17 stycznia 2001 r., 12 września 2001 r. i 14 grudnia 2010 r. Ponadto, w odwołaniu od wyroku z dnia 17 stycznia 2001 r. Prokurator Generalny uzasadniał, iż sąd błędnie zastosował przepisy dotyczące odpowiedzialności karnej z tytułu przestępstw popełnionych przez funkcjonariuszy reżimu komunistycznego przed dniem 1 stycznia 1990 r. Zaistniały zatem istotne rozbieżności w interpretacji właściwych przepisów prawa i ich zastosowaniu do okoliczności niniejszej sprawy. Prawdą jest, iż kompetencja Trybunału do badania zgodności z przepisami prawa krajowego jest ograniczona (zob., *mutatis mutandis*, *Fredin przeciwko Szwecji (nr 1)*, 18 lutego 1991 r., § 50, Seria A nr 192 oraz *Stankiewicz przeciwko Polsce*, nr 46917/99, § 65, ETPCz 2006-VII). Trybunał dostrzegł już wcześniej intencję krajowego ustawodawcy, by rozliczyć się z totalitarną przeszłością kraju (zob. § 52 powyżej). Jednakże w sprawie I. K., na skutek nadmiernej długości postępowania sądowego, spowodowanej po części rozbieżnymi opiniami różnych sądów odnośnie do przedawnienia, przestępstwo uległo przedawnieniu.

72. Ponadto, w niniejszej sprawie postępowanie prowadzone było przeciwko trzem funkcjonariuszom milicji. K.O. został uniewinniony od zarzutu niszczenia dowodów w 1990 r. A. D. został uznany winnym pobicia i skazany na cztery lata pozbawienia wolności, jednakże wyrok ten został złagodzony do dwóch lat pozbawienia wolności na mocy ustawy o amnestii z 1989 r.

73. Wreszcie, w swojej ocenie okoliczności niniejszej sprawy Trybunał nie może pominąć faktu, iż Sąd Najwyższy w finałowym wyroku wydanym w sprawie uznał, że sposób prowadzenia przedmiotowej sprawy przez sądy krajowe należy określić jako porażkę wymiaru sprawiedliwości. Trybunał w pełni podziela tę opinię.

74. W konsekwencji Trybunał uznaje, że nie będąc wystarczająco surowym, system karny zastosowany w niniejszej sprawie nie był w wystarczającym stopniu skuteczny, by przyczynić się do rozliczenia ze spuścizną totalitarnej przeszłości lub skutecznie zapobiegać niezgodnym z prawem czynom podobnym do czynów będących przedmiotem skargi skarżącego. W szczególnych okolicznościach niniejszej sprawy Trybunał dochodzi zatem do wniosku, że przebieg postępowania karnego nie stanowił

odpowiedniego zadośćuczynienia skarżącemu za naruszenie zasady określonej artykułem 2 Konwencji.

75. Doszło zatem do naruszenia tego przepisu w jego części proceduralnej.

III. ZASTOSOWANIE ARTYKUŁU 41 KONWENCJI

76. Przepis artykułu 41 Konwencji stanowi:

„Jeśli Trybunał stwierdzi, że nastąpiło naruszenie Konwencji lub jej Protokołów, oraz jeśli prawo wewnętrzne zainteresowanej Wysokiej Układającej się Strony pozwala tylko na częściowe usunięcie konsekwencji tego naruszenia, Trybunał orzeka, gdy zachodzi potrzeba, słuszne zadośćuczynienie pokrzywdzonej stronie.”

A. Odszkodowanie

77. Skarżący domagał się kwoty 50000 euro (EUR) tytułem szkody niemajątkowej poniesionej na skutek frustracji, cierpienia i bólu spowodowanych nadmierną długością i nieskutecznością postępowania oraz niechęcią władz do wymierzenia odpowiedniej kary osobom winnym zabójstwa jego syna.

78. Rząd nie przedstawił uwag.

79. Ze względu na okoliczności sprawy Trybunał przyznaje skarżącemu kwotę 20000 euro tytułem szkody niemajątkowej.

B. Koszty i wydatki

80. Skarżący, który był reprezentowany przez adwokatów, nie domagał się zwrotu kosztów ani wydatków.

C. Odsetki

81. Trybunał uznaje za właściwe, by odsetki z tytułu niewypłacenia zasądzonych kwot zostały ustalone zgodnie z marginalną stopą procentową Europejskiego Banku Centralnego na koniec dnia, plus trzy punkty procentowe.

Z TYCH PRZYCZYN TRYBUNAŁ

1. *Oddala*, większością głosów, wniosek Rządu o wykreślenie skargi z listy spraw na podstawie artykułu 37 Konwencji;
2. *Uznaje*, jednogłośnie, skargę za dopuszczalną;

3. *Uznaje*, jednogłośnie, że doszło do naruszenia artykułu 2 Konwencji w jego części proceduralnej;
4. *Uznaje*, jednogłośnie,
 - (a) że pozwane Państwo ma obowiązek wypłacić skarżącemu, w terminie trzech miesięcy od dnia, kiedy wyrok stanie się prawomocny zgodnie z artykułem 44 ust. 2 Konwencji, kwotę 20 000 EUR (dwadzieścia tysięcy euro) wraz z ewentualnymi podatkami, z tytułu poniesionej szkody niemajątkowej, w przeliczeniu na złote polskie po kursie wymiany obowiązującym w dniu rozliczenia;
 - (b) od wygaśnięcia powyższego trzymiesięcznego terminu do momentu zapłaty płatne od tych sum będą zwykłe odsetki obliczone według marginalnej stopy procentowej Europejskiego Banku Centralnego w okresie opóźnienia plus trzy punkty procentowe;
5. *Oddala*, jednogłośnie, pozostałą część roszczenia skarżącego dotyczącą słusznego zadośćuczynienia.

Sporządzono w języku angielskim i obwieszczono pisemnie dnia 17 września 2013 r., zgodnie z artykułem 77 ust. 2 i 3 Regulaminu Trybunału.

Fatoş Aracı
Zastępca Kanclerza

Ineta Ziemele
Przewodnicząca